JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA NISHATI NA MADINI

TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA NISHATI NA MADINI KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA FUNGU 58 - WIZARA YA NISHATI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 PAMOJA NA MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027

[Imetolewa kwa mujibu wa Kanuni 121 (4) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, mwaka , 2025]

Ofisi ya Bunge,
10 Barabara ya Morogoro,
S.L.P. 941,
40490 Tambukareli,
DODOMA.

Aprili, 2024

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA 1
1.0 UTANGULIZI **1**
1.1. Maelezo ya Awali 1
1.2. Namna Kamati ilivyotekeleza Majukumu yake 2
SEHEMU YA PILI 3
2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA FUNGU 58 - WIZARA YA NISHATI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026 .... **3**
2.1 Msingi na Mawanda ya Uchambuzi 3
2.2 Mwenendo wa Upatikanaji wa Fedha 4
2.3 Makusanyo ya Maduhuli 5
2.4 Utekelezaji wa Bajeti ya Matumizi ya Kawaida 6
2.5 Utekelezaji wa Bajeti ya Maendeleo 7
2.6 Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo 9
2.6.1 Mradi wa Ujenzi wa kiwanda cha kutengeneza Nguzo za Zege (Mradi Na. 3177), Tabora. 10
2.6.2 Mradi Na. 3102 Ujenzi wa mradi wa kuzalisha umeme kwa kutumia jua Kishapu (Shinyanga) 11
2.6.3 Mradi Na. 3111 – Mradi wa ujenzi wa kituo cha kupooza na kusafirisha umeme cha Ibadakul((Shinyanga) 12
2.6.4 Mradi Na. 3180 – Mradi wa kupeleka umeme katika vitongoji kumi na tano vya jimbo la uchaguzi katika Halmashauri ya Manispaa ya Kahama na Halmashauri ya Msalala 13
2.6.5 Mradi Na. 3113 Mradi wa kupeleka umeme katika vitongoji kumi na tano vya jimbo la uchaguzi katika Wilaya Geita 14
SEHEMU YA TATU 16
3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FUNGU 58 - WIZARA YA NISHATI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027 .... **16**
3.1 Vipaumbele vya Wizara 16
3.2 Muundo wa Bajeti 17
3.3 Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli 18
3.4 Bajeti ya Matumizi ya Kawaida 20
3.5 Bajeti ya Miradi ya Maendeleo 21
SEHEMU YA NNE 23
4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI **23**
4.1 Maoni ya Jumla 23
4.2 Maoni Mahsusi 24
4.2.1 Kipaumbele kwa upatikanaji wa Nishati Vijijini 24
4.2.2 Kuwekeza Zaidi kwenye Nishati Jadidifu **Error! Bookmark not defined.**
4.2.3 Gharama na Upatikanaji wa Nishati kwa Wananchi. 25
4.2.4 Wakala wa uagizaji wa mafuta kwa pamoja(PBPA) **Error! Bookmark not defined.**
4.2.5 Shirika la maendeleo ya Petroli Tanzania (TPDC) 26
SEHEMU YA TANO 31
5.0 HITIMISHO **31**
5.1 Shukrani 31
5.2 Msimamo wa Kamati Kuhusu Hoja 33

VIFUPISHO VYA MANENO

EWURA	Energy and Water Utilities Regulatory Authority
JNHPP	Julius Nyerere Hydropower Project
LNG	Liquified Natural Gas
LPG	Liquefied Petroleum Gas
MW	Megawatt
NHC	National Housing Corporation
OC	Other Charges
PBPA	Petroleum Bulk Procurement Agency
PE	Personal Emolument
PURA	Petroleum Upstream Regulatory Authority
REA	Rural Energy Agency
SPR	Strategic Petroleum Reserve
TANESCO	Tanzania Electric Supply Company Limited
TANOIL	TANOIL Investment Limited
TBA	Tanzania Building Agency
TPDC	Tanzania Petroleum Development Corporati

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo 1: Mwenendo wa upatikanaji wa Fedha wa Fungu 58 kwa mwaka wa Fedha 2025/2026 4

Kielelezo 2: Mwenendo wa Makusanyo ya Maduhuli katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 6

Kielelezo 3: Mapokezi ya Fedha za Matumizi ya kawaida kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kufikia Februaei, 2026 7

Kielelezo 4: Mwenendo wa Mapokezi ya Fedha za Maendeleo Bajeri ya 2025/2026 8

Kielelezo 5: Ulinganisho wa Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2026/2027 18

Kielelezo 6: Ulinganisho wa makadirio ya Makusanyo katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Mwaka wa Fedha 2026/2027 19

Kielelezo 7: Ulinganisho wa Bajeti ya Matumizi ya kawaida kati ya Mwaka Fedha 2025/2026 na Mwaka wa Fedha 2026/2027 20

Kielelezo 8: Ulinganisho wa Bajeti ya Miradi ya Maendeleo kati ya Mwaka Fedha 2025/2026 na mwaka wa Fedha 2026/2027 21

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1. Maelezo ya Awali

Mheshimiwa Spika, Kipekee nakushukuru kwa kunipa nafasi ili niwasilishe Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini kuhusu Utekelezaji wa Majukumu na Bajeti ya **Fungu 58 – Wizara ya Nishati** kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 pamoja na Maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii inawasilishwa kwa kuzingatia matakwa ya **Kanuni ya 121 (4)** ya Kanuni za Kudumu za Bunge za mwaka 2025 na imegawanyika katika sehemu kuu zifuatazo: -

a) **Sehemu ya Kwanza** ni Utangulizi na inaeleza kuhusu Msingi na Muundo wa Taarifa pamoja na namna Kamati ilivyotekeleza majukumu yake;

b) **Sehemu ya Pili** inaeleza kuhusu Uchambuzi wa Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026;

c) **Sehemu ya Tatu** ni Uchambuzi Kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027;

d) **Sehemu ya Nne** ni Maoni na Mapendekezo ya Kamati; na

e) **Sehemu ya Tano** ni Hitimisho.

1.2. Namna Kamati ilivyotekeleza Majukumu yake

Mheshimiwa Spika, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nisahati na Madini , hutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia masharti yaliyoainishwa katika Katiba, Sheria mbalimbali pamoja na Kanuni za Kudumu za Bunge.

Mheshimiwa Spika, katika kufanyia kazi utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Nishati kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 pamoja na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027, Kupitia ziara ya terehe 12 hadi 18 Machi 2026 na vikao vya terehe 23 na 24 Machi 2026 Kamati ilifanya yafuatayo: -

a) Kupokea na kufanya uchambuzi wa Randama ya Wizara (Kanuni ya 118 (1));
b) Kupokea taarifa na kukagua utekelezaji wa miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 (Kanuni ya 120 (1));
c) Kujadili utekelezaji wa Bajeti ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026; na
d) Kuchambua Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027.

SEHEMU YA PILI

2.0 MATOKEO YA UCHAMBUZI NA TATHMINI YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA FUNGU 58 - WIZARA YA NISHATI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

2.1 Msingi na Mawanda ya Uchambuzi

Mheshimiwa Spika, Ibara ya 63 (3) (b) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 inalipa Bunge madaraka ya kujadili utekelezaji wa kila Wizara wakati wa Mkutano wa Bunge wa kila mwaka wa bajeti. Kwa muktadha huo, Kanuni ya 120 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge imeweka masharti kwa Kamati za Kisekta kufanya uchambuzi wa taarifa za utekelezaji na makadirio ya mapato na matumizi za Wizara kabla ya kujadiliwa Bungeni.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia msingi wa uchambuzi, Kamati ilichambua Taarifa za Utekelezaji wa Fungu 58 kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 na kufanya ulinganisho na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo, kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 kwa mujibu wa Kanuni ya 120 (2).

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati ulijielekeza katika maeneo yafuatayo: -

a) Mwenendo wa Makusanyo ya Maduhuli
b) Upatikanaji wa Fedha za Matumizi ya Kawaida

c) Utekelezaji wa Bajeti ya Miradi ya Maendeleo

2.2 Mwenendo wa Upatikanaji wa Fedha

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026, **Fungu 58 – Wizara ya Nishati** ilitengewa bajeti ya jumla ya **Sh. 1,965,745,445,000**. Kati ya fedha hizo, **Sh. 79,232,226,000** zilikuwa ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **Sh. 1,886,513,219,000** zilitengwa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari, 2026 Wizara ilikuwa imepokea **Sh. 1,165,387,590,900.58** sawa na wastani wa **asilimia 59.28** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha zilizopokelewa, **Sh. 15,041,546,556.22** sawa na wastani wa **asilimia 1.3** zilikuwa ni fedha za Matumizi ya Kawaida na **Sh. 1,150,346,044,344.14** sawa na wastani wa **asilimia 98.7** ni fedha za bajeti ya maendeleo kama ambavyo **Kielelezo Na. 1** kinafafanua.

Kielelezo 1: ***Mwenendo wa upatikanaji wa Fedha wa Fungu 58 kwa mwaka wa Fedha 2025/2026***

MAPOKEZI	BAJETI YA MWAKA 2025/2026 (TZS)	MAPOKEZI KUFIKIA FEBRUARI, 2026 (TZS)	ASILIMIA YA MAPOKEZI
MATUMIZI YA KAWAIDA	79,232,226,000	15,041,546,556.22	18.98%
MIRADI YA MAENDELEO	1,886,513,219,000	1,150,346,044,344.14	60.7%
JUMLA	**1,965,745,445,000**	**1,165,387,590,900.58**	**59.28%**

***Chanzo**:Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, Kamati imeridhishwa na mwenendo wa jumla wa upatikanaji wa fedha katika Bajeti ya Fungu 58 hususan katika Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika Kamati ilihoji juu mapokezi kidogo ya fedha za matumizi ya Kawaida ikiwa kama hayakuathiri utekelezaji wa shughuli za Wizara ukizingatia na umuhimu wa Sekta hii ya nIshati nchini

Kamati ilipokea ufafanuzi kwamba fedha hiyo iliyopokelewa licha ya kuwa chini ya wastani uliotakiwa kufika hadi kufikia Februari 2026 ,bado haikuathiri utendaji kazi wa Wizara.Tunaipongeza Wizara kwa kuweza kuridhika na kiasi walichopokea na hii ni uthibitisho kwamba bado kuna uwezekano Serikali na Taasisi zake kupunguza matumizi yasiyo ya lazima ili kupunguza gharama za uendeshaji Serikalini.

2.3 Makusanyo ya Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026, Wizara ya Nishati Iiidhinishiwa kukusanya maduhuli ya jumla ya **Sh. 4,000,000** kutoka katika vyanzo vyake vya mapato ambavyo ni stakabadhi nyinginezo na marejesho ya fedha za umma . Hadi kufikia Februari, 2026, makusanyo yalikuwa ni **Sh. 6,140,000** sawa na **asilimia 153.5** ya malengo waliyojiwekea. Mchanganuo wa mwenendo wa makusanyo unafafanuliwa katika.

Kielelezo Na. 2.

*Kielelezo 2: **Mwenendo wa Makusanyo ya Maduhuli katika Mwaka wa Fedha 2025/2026***

Chanzo cha Mapato	Kiasi kilichopangwa	Kiasi kilichokusanywa	Asilimia ya lengo
Stakabadhi nyinginezo	1,000	0	0
Marejesho ya fedha za Umma	3,999,000	6,140,000	153.5%
JUMLA	**4,000,000**	**6,140,000**	**153.5%**

***Chanzo:** Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2025/2026 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, kwa wastani, mwenendo wa makusanyo ya **Fungu 58– Wizara ya Nishati** katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 ni wa kuridhisha. Kwakuwa hadi kufikia Februari 2026 ukusanyaji wa maduhuli ulikuwa umevuka lengo lililokusudiwa.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kwamba kuvuka huko kwa lengo la ukusanyaji wa maduhuli kunatokana na urejeshwaji wa masurufu ya safari ambazo watumishi hawakusafiri kwa mwaka wa fedha 2024/2025

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza Wizara kwa uzalendo huo waliounesha, hata hivyo Kamati inaishauri Serikali kuendelea kubuni vyanzo vipya vya mapato kwa kuwa chanzo hicho kilichowezesha kuvuka lengo sio cha kukitegemea kwa wakati wote.

2.4 Utekelezaji wa Bajeti ya Matumizi ya Kawaida

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026, Wizara ya Nishatii ilitengewa jumla ya **Sh. 79,232,226,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Fedha hizo zinajumuisha **Sh. 9,299,920,000** kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi (PE) wa

Wizara na Taasisi zilizo chini yake na **Sh. 69,932,306,000** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC).

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Februari 2026, jumla ya fedha za Matumizi ya Kawaida zilizokuwa zimetolewa ni **Sh. 15,041,546,556.22** sawa na **asilimia 18.8** ya bajeti ya Matumizi ya Kawaida iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo**, Sh. 5.763.351,902.88** zilkuwa ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi (P.E.) na **Sh. 9,278,194,653.34** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (O.C.) kama ambavyo Kielelezo Na. 3 kinafafanua.

Kielelezo 3: Mapokezi ya Fedha za Matumizi ya kawaida kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kufikia Februaei, 2026

Na.	Matumizi	Bajeti ya Mwaka 2025/26	Fedha zilizopokelewa hadi Februari, 2026	Asilimia ya Fedha Zilipokelewa
1.	Matumizi Mengineyo (OC)	69,932,306,000	9,278,194,653.34	13%
2.	Mishahara (PE)	9,299,920,000	5,763,351,902.88	61.9%
Jumla Ndogo		**79,232,226,000**	**15,041,546,556.22**	**18.98**

Chanzo: *Taarifa ya utekelezaji wa bajeti ya Wizara ya Nishati kwa mwaka wa fedha 2025/26 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, Kamati inaishauri Serikali kuhakikisha inatoa fedha za matumizi mengineyo kwa wakati ili kuwezesha Wizara kutekeleza malengo yaliyokusudiwa kabla ya kuisha kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

2.5 Utekelezaji wa Bajeti ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2025/2026, Wizara ya Nishati ilitengewa jumla ya **Sh. 1,886,513,219,000** ili kutekeleza miradi ya maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Sh. 1,466,020,274,000** zilikuwa ni fedha za ndani, na **Sh. 420,492,945,000** zilikuwa ni fedha za nje.

Mwenendo wa Mapokezi ya Fedha za Maendeleo unafafanuliwa katika Kielelezo Na. 4 kwa muhtasari.

Kielelezo 4: ***Mwenendo wa Mapokezi ya Fedha za Maendeleo Bajeri ya 2025/2026***

CHANZO	BAJETI YA MWAKA 2025/2026 (TZS)	MAPOKEZI KUFIKIA FEBRUARI, 2026 (TZS)	ASILIMIA YA MAPOKEZI
FEDHA ZA NDANI	1,466,020,274,000	420,492,945,000	27.97%
FEDHA ZA NJE	420,492.945,000	740,303,022,546.10	176.06%
JUMLA	**1,886,513,219,000**	**1,150,346,044,344.14**	**61%**

Chanzo: *Taarifa ya utekelezaji wa bajeti ya Wizara ya Nishati kwa mwaka wa fedha 2025/26 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, bajeti ya fedha za maendeleo za nje imeongezeka ukilinganisha na bajeti iliyoidhinishwa.Kamati ilielezwa kwamba bajeti hiyo imeongezeka kutokana na washirika wa maendeleo kutimiza ahadi zao walizitoa kipindi cha nyuma.Vilevile Kamati iliambiwa kwamba fedha hizo zilizotoka kwa washirika wa maendeleo zilizingatia mikataba ya utekelezaji wa miradi inayoendelea ya kusambaza nishati vijijini na ujenzi wa njia za kusafirishia umeme.

Mheshimiwa Spika Kamati imeridhishwa na mwenendo wa mapokezi ya jumla ya Fedha za Maendeleo na inaipongeza Serikali kwa kuendelea kutoa fedha za utekelezaji wa miradi ya sekta ya nishati nchini isipokuwa kwenye mapokezi ya fedha za maendeleo

inayotokana na vyanzo vya ndani ya nchi. Hadi kufikia Februari 2026 Wizara ilikuwa imepokea 420,492,945,000 sawa na asilimia 27.97 ya Bajeti ya fedha za ndani iliyoidhinishwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika,Ni ushauri wa Kamati kwa Serikali kuhakikisha kwamba Serikali inapeleka fedha za maendeleo kama zilivyoidhinishwa na Bunge hadi kufika tarehe 30 Juni 2026.Kutokupatikana kwa ukamilifu kwa fedha za ndani kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo kunaweza kuathiri mpango kazi na utekelezaji wa vipaumbele vya Wizara ukizingatia umuhimu wa sekta ya Nishati kwa maendeleo ya uchumi wa Taifa letu.

2.6 Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 120 (1), Kamati ilifanya ziara ya ukaguzi wa miradi ya maendeleo kati ya tarehe 12 – 18 Machi, 2026 katika mikoa ya, Tabora, Shinyanga, na Geita . Katika ziara hiyo, Kamati ilifanya tathmini ya baadhi ya miradi ya maendeleo iliyotengewa fedha kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026. Tathmini iliyofanyika ilijumuisha uchambuzi wa mapokezi ya fedha, hali ya utekelezaji wa miradi husika pamoja na changamoto za utekelezaji wake.

Mheshimiwa Spika, naomba nitoe ufafanuzi wa miradi hiyo kwa muhtasari kama ifuatavyo: -

2.6.1 Mradi wa Ujenzi wa kiwanda cha kutengeneza Nguzo za Zege (Mradi Na. 3177), Tabora.

Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa na Kampuni ya Kutengeneza Nguzo za zege Tanzania (TCPM) ambayo ni kampuni tanzu ya Tanesco. Kampuni hii ndiyo yenye dhamana ya kusimamia uzalishaji wa nguzo kwa kujenga viwanda vya kuzalisha nguzo za zege na kuthibitisha ubora wa nguzo zinazozalishwa na Kampuni binafsi.

Mheshimwa Spika,ujenzi wa kiwanda hicho una thamani ya **shilingi 7,911,457,500.00** (ikijumuisha na kodi). Hadi kamati inatembelea mradi Mkandarasi alikuwa ameshalipwa jumla ya **shilingi 6,350,916,303.75** sawa na **asilimia 80** ya thamani ya mkataba. Aidha Kamati iliomba ufafanuzi juu ya uwezo wa kiwanda kwenye uzalishaji, maendeleo yake toka kuanzishwa na namna wananchi na Serikali itakavyonufaika na Mradi huu.

Mheshimiwa spika, Kamati ilielezwa kwamba kiwanda hiki kimeshakamilika na kimeshaanza uzalishaji wa nguzo za zege na kina uwezo wa kuzalisha nguzo 80 hadi 120 kwa siku.Vilevile kamati ilielezwa kwamba kiwanda hiki kinatoa fursa za ajira za moja kwa moja 62 na ajira za muda 52 kwa wazawa.

Mheshimiwa Spika,kutokana na ukaguzi huo wa mradi,Kamati imejiridhisha kuwa mradi huo ukiendelea kutekelezwa kwa kadri ilivyokusudiwa utakuwa na manufaa kwa Serikali ikiwemo upatikanji wa mapato kupitia kodi na kurahisisha upatikanaji wa nguzo za zege na mawasiliano

kwa maeneo ya kanda ya Magharibi,kanda ya kati na kanda ya Ziwa.

2.6.2 Mradi Na. 3102 Ujenzi wa mradi wa kuzalisha umeme kwa kutumia jua Kishapu (Shinyanga)

Mheshimiwa Spika, Mradi wa huu unahusisha ujenzi wa mtambo wa megawati 150 za umeme wa jua kwa awamu mbili,awamu ya kwanza ujenzi wa mtambo wa megawati 50 na awamu ya pili ujenzi wa mtambo wa megawati 100

Mheshimiwa Spika,Mradi huu kwa awamu zote mbili utagharimu jumla ya shilingi 323,096,440,545.00 ambazo ni fedha za mkopo kutoka Shirika la maendeleo la Ufaransa.Aidha Serikali ilitumia jumla ya shilingi bilioni 2.84 kulipa fidia kwa wananchi waliopisha mradi.

Mheshimiwa Spika,hadi Kamati inatembelea mradi huo awamu ya kwanza ilikuwa imefika asilimia 94.8 na maandalizi ya ujenzi wa mtambo wa awamu ya pili yameanza na Kwa mujibu wa mkataba awamu ya pili ya mradi huo inatarajiwa kukamilika Disemba 2027**.**

Mheshimiwa Spika,kwa ujumla Kamati imeridhishwa na utekelezaji wa mradi huu ambao utaenda kuongeza kiwango cha uzalishaji umeme kwa kiasi cha megawati 150 ambazo zitaingia kwenye Gridi ya Taifa.Ni rai ya Kamati kwa Serikali kuhakikisha kwamba inapeleka fedha za kutosha na kumsimamia mkandarasi aliyepewa tenda hiyo ili mradi huu uweze kukamilika

kwa wakati na hivyo kuboresha upatikanaji wa umeme kwa Kanda ya ziwa na maeneo ya jirani.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza Serikali ya awamu ya sita inayoongozwa na **Mheshimiwa Rais Dkt Samia Suluhu Hassan** kwa kuweka historia ya kutekeleza mradi mkubwa wa kwanza wa kuzalisha umeme wa jua Megawati 150 ambazo zitaingizwa kwenye gridi ya Taifa,Aidha hadi Kamati inatembelea megawati 50 za awamu ya kwanza ya mradi zilikuwa zimeshaingizwa kwenye gridi ya Taifa.

2.6.3 Mradi Na. 3111 – Mradi wa ujenzi wa kituo cha kupooza na kusafirisha umeme cha Ibadakul((Shinyanga)

Mheshimiwa Spika, Mradi huu ni sehemu ya miradi ya uboreshaji wa Gridi ya Taifa (Gridi Imara) ambao utakuwa na uwezo wa kupokea na kupoza umeme wa kilovoti 400/220/33. Mradi huu pia utahusu ujenzi na ufungaji wa transfoma(mashine umba) nne zenye uwezo tofauti,ujenzi wa reactors 4 zenye ukubwa wa 50MVAr na ufungaji wa mtambo wa kuimarisha upatikanaji umeme(STATCOM) ambao utakuwa na uwezo wa 250 MVAr.

Mheshimiwa Spika Mradi huu unatekelezwa kwa fedha za ndani ambazo ni **Shilingi 207,992,924,950**. Kamati ilielezwa kwamba mradi huu ni muda wa miezi 22 na umeanza kutekelezwa rasmi tarehe 2 Januari 2024 na unatarajiwa kukamilika mwezi Oktoba 2026.

Mradi utakapokamilika unatarajiwa kuwa na manufaa makubwa kwa Taifa ikiwemo kuunganisha njia ya msongo wa kilovoti 220 kwa ajili ya kuendesha treni ya Mwendokasi. Vilevile kupitia msongo wa juu wa kilovoti 400 utasaidia shughuli za uchimbaji wa madini kwa maeneo ya migodi iliyopo kanda ya ziwa na hivyo kuwezesha sekta ya madini kukusanya mapato ya kutosha.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza juhudi za Serikali kupitia TANESCO katika kuboresha miundombinu ya Sekta ya nishati nchini kupitia mradi wa Gridi imara.

2.6.4 Mradi Na. 3180 – Mradi wa kupeleka umeme katika vitongoji kumi na tano katika Halmashauri ya Manispaa ya Kahama na Halmashauri ya Msalala

Mheshimiwa Spika, Mradi huu unatekelezwa na wakala wa Nishati Vijijini (REA) ambae anatekeleza miradi mbalimbali itakayowezesha upatikanaji wa huduma ya umeme kwa maeneo ya vijijini na pembezoni mwa miji.

Mheshimiwa Spika,Mkoa wa Shinyanga una jumla ya vijiji 509 na vitongojji 2704.Hadi Kufikia Machi 2026 vijiji vyote 509 na vitongoji 1,180 vya mkoa wa Shinyanga vilikuwa vimeshapokea huduma ya umeme.

Mheshimiwa Spika,hadi kufikia Machi 2026 Jimbo la Kahama mjini mradi ulikuwa umefika kwenye vitongoji 15 na wateja 369 wameshaunganishiwa umeme.Kwa upande wa jimbo la Msalala tayari mradi

umeshatekelezwa kwa vitongji 15 na wateja 174 kati ya 495 walikua tayari wameshaunganishiwa umeme

Mheshimiwa Spika, lengo kuu la Miradi hii ni kuimarisha upatikanaji wa umeme kwa wananchi waliopo maeneo ya vijijni,na kwa muktadha huo Serikali ihakikishe kwamba inawafikia wananchi wote waliobaki. Vilevile mchakato wa upelekaji wa umeme katika vitongoji uambatane na kutenga fedha za matengenezo na maboresho ya miundombinu inayopeleka umeme ambayo inaweza kuharibiwa na majanga ya asili.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla Kamati inapongeza jitihada za Serikali kwa kuibua Mradi kama huu ambao utasaidia kuboresha upatikanaji wa umeme nchi nzima.

2.6.5 Mradi Na. 3113 Mradi wa kupeleka umeme katika vitongoji kumi na tano katika Manispaa ya Geita

Mheshimiwa Spika, kwa Mkoa wa Geita, Mradi huu unahusisha kupeleka umeme kwenye vitongoji 105 kwa gharama ya **Shilingi bilioni 21.8**. Hadi kufikia Februari 2026 mradi ulikuwa umefikia silimia 80 na vitongoji 73 vilikuwa vimeshaunganishiwa umeme.

Mheshimiwa Spika. Jimbo la Geita mjini jumla ya vitongoji 15 vimeshafikishiwa umeme.Kamati ilipotembelea mwezi Machi 2026 wateja 66 kati ya 311 walikuwa wameshaunganishiwa umeme.Kwa upande wa Geita Vijijini mradi umetekelzwa kwenye vitongoji 15 na unatarajiwa kuwapatia huduma ya umeme wateja wapatao 482.

Mheshimiwa Spika, wakati wa ziara ya ukaguzi Kamati ilijionea maendeleo mbalimbali yanayaotokana na mradi huu ikiwemo shughuli za kiuchumi kwa wananchi ambazo zinatumia nishati ya umeme

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla Kamati inaipongeza Serikali kwa hatua ya maendeleo ya miradi ya kupeleka umeme Vitongojini awamu ya IIA (HEP IIA) katika mkoa wa Geita na mikoa mingine iliyopo Tanzania Bara.

Mheshimiwa Spika,Kamati pia inaipongeza Serikali ya awamu ya sita chini ya kiongozi wetu **Mhe.Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuzindua mpango wa kupeleka umeme vitongojini Awamu ya IIB, ambapo jumla ya vitongoji 9009 vitapelekewa miundombinu wa umeme kwa gharama ya trilioni 1.2.

Hakika huu ni mpango mkubwa wa kwanza na wa aina yake katika historia ya usambazaji wa nishati ya umeme vitongojini.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FUNGU 58 - WIZARA YA NISHATI KWA MWAKA WA FEDHA 2026/2027

3.1 Vipaumbele vya Wizara

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027, Fungu 58 – Wizara ya Nishati inalenga kutekeleza vipaumbele mbalimbali vya kibajeti vikiwemo vifuatavyo: -

a) **Gridi ya Taifa:** Kuunganisha mikoa ya Rukwa, Kagera, Lindi na Mtwara katika Gridi ya Taifa na kuendelea kuimarisha Gridi ya Taifa ili kuwezesha upatikanaji wa umeme wa uhakika.

b) **Matumizi ya Nishati safi**: Kukuza matumizi ya Nishati safi ya kupikia kwa kuendelea kutekeleza mpango wa taifa wa Nishati wa mwaka 2025-2030.

c) **Gesi Asilia** : kuimarisha uzalishaji wa gesi asilia, kutafuta na kuenndeleza Nishati hiyo ikiwemo mradi wa kusindika gesi asilia kuwa kimiminika **(Liquefied Natural gas-LNG Project**) na kuimarisha upatikanaji wa gesi asilia kwa ajili ya vyombo vya moto(CNG).

d) **Upatikanaji wa bidhaa za Mafuta** : Kuhakikisha nchi inakua na uhakika wa upatikanaji wa bidhaa za mafuta kwa kusimamia mfumo wa uagizaji mafuta kwa pamoja (Bulk Procurement System-BPS) na

ujenzi wa miundombinu ya uhifadhi na usafirishaji wa bidhaa hizo ndani na nje ya nchi.

e) **Taasisi zilizo chini ya Wizara** : Kuimarisha utendaji kazi wa Taasisi na Mashirika yaliyo chini ya Wizara pamoja na kampuni Tanzu katika kutoa huduma zenye tija na ufanisi.

3.2 Muundo wa Bajeti

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027, Wizara ya Nishati (Fungu 58) inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Sh. 2,525,401,129,000** ambapo kati ya fedha inayoombwa, **Sh. 63,036,293,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, na **Sh. 2,462,364,836,000** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, fedha inayoombwa kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 imeongezeka kwa wastani wa **asilimia 7.6** ukilinganisha na Bajeti ya **Sh. 1,965,745,445,000** iliyotengwa kwa Mwaka wa Fedha unaoisha Juni 2026 . Kielelezo Na. 5 kinafafanua kwa muhtsari ulinganisho kati ya Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2026/2027.

Kielelezo 5: Ulinganisho wa Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2026/2027

MAELEZO	BAJETI YA MWAKA 2025/2026	BAJETI YA MWAKA 2026/2027	TOFAUTI (TZS)	TOFAUTI (%)
MATUMIZI YA KAWAIDA	79,232,226,000	63,036,293,000	-16,195,933,000	-20.44%
MIRADI YA MAENDELEO	1,886,513,219,000	2,462,364,836,000	+575,851,617,000	+7.6%
JUMLA	**1,965,745,445,000**	**2,525,401,129,000**	**559,655,684,000**	**+44.66%**

Chanzo: *Randama ya Fungu 58 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, ongezeko la Bajeti ya Mwaka wa Fedha 2026/2027 ni kutokana na Serikali kuongeza **Sh. 575,851,617,000** kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Hata hivyo, kama ambavyo **Kielelezo Na. 5** kinavyoonesha, Bajeti ya Matumizi ya Kawaida kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 imepungua kwa **asilimia 20.44 %** ukilinganisha na Bajeti ya Mwaka wa Fedha unaoisha Juni 2026.Kamati ilielezwa kwamba upungufu huo wa bajeti ya matumizi ya Kawaida umechangiwana ukomo wa bajeti ya Serikali(ceiling)

3.3 Makadirio ya Makusanyo ya Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027, Wizara ya Nishati inaomba kuidhinishiwa kukusanya maduhuli ya **Sh. 4,000,000** ambayo sawa na lengo la ukusanyaji wa maduhuli katika Mwaka wa Fedha unaoisha wa 2025/2026

Kielelezo Na. 6.

Kielelezo 6: Ulinganisho wa makadirio ya Makusanyo katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Mwaka wa Fedha 2026/2027

CHANZO	2025/2026	2026/2027	ONGEZEKO/ UPUNGUFU	ASILIMIA
Marejesho ya Fedha za Umma (Recovery of Public Money)	**3,999,000**	**3,999,000**	**4,000,000**	**0**
Stakabadhi nyinginezo	**1,000**	**1,000**	**0**	**0**
JUMLA	**4,000,000**	**4,000,000**	**4,000,000**	**0**

***Chanzo**: Randama ya Wizara ya Nishati Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka wa fedha 2026/2027 na Usanifu wa Kamati.*

Mheshimiwa Spika, katika uchambuzi wake, Kamati imefanya tathmini kuhusu kutobadilika kwa makadirio kwenye vyanzo vya ukusanyaji wa maduhuli. Kamati imebaini kuwa vyanzo vya maduhuli kwa mwaka 2026/2027 vinafanana na vyanzo katika mwaka 2025/2026. Hii ni kutokana na kwamba vyanzo vya ukusanyaji wa maduhuli havijaongezeka.

Mheshimiwa Spika,Ni matarajio ya Kamati kuwa hadi kumalizika kwa robo ya nne ya mwaka wa fedha 2025/2026 kuna uwezekano kiwango cha makusanyo kikaongezeka. Hivyo ni ushauri wa Kamati kwa Wizara kuongeza kiwango cha makadirio ya maduhuli kwa miaka ijayo.

Mheshimiwa Spika kutokana na kuongezeka kwa ukusanyaji wa maduhuli,Kamati inashauri Wizara ifanye jitihada zitakazoibua vyanzo zaidi vya mapato na hivyo

kuongeza wigo wa mapato yatokanayo na ukusanyaji wa maduhuli.

3.4 Bajeti ya Matumizi ya Kawaida

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027, **Fungu 58 – Wizara ya Nishati** inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Sh. 63,036,293,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo, **Sh. 10,097,218,000** ni kwa ajili ya Mishahara na **Sh. 52,939,075,000** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC).

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Matumizi ya Kawaida katika Mwaka wa Fedha 2026/2027 imepungua kwa **Sh. 16,195,933,000**sawa **asilimia 20.44** ukilinganisha na **Sh. 79,232,226,000** iliyotengwa katika Mwaka wa Fedha 2025/2026 kama ambavyo Kielelezo Na. 7 kinaonesha.

Kielelezo 7: Ulinganisho wa Bajeti ya Matumizi ya kawaida kati ya Mwaka wa Fedha 2025/2026 na Mwaka wa Fedha 2026/2027

MATUMIZI YA KAWAIDA	BAJETI YA MWAKA 2025/2026	BAJETI YA MWAKA 2026/2027	TOFAUTI (TZS)	TOFAUTI (%)
MISHAHARA (P.E.)	9,299,920,000	10,097,218,000	+797,298.000	+8%
MATUMIZI MENGINEYO (O.C.)	69,932,306,000	52,939,075,000	16,993,231,000	**-**24%
JUMLA	**79,232,226,000**	**63,036,293,000**	**16,195,933,000**	**20.44 %**

Chanzo: *Randama ya Fungu 58 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kwamba, Bajeti ya Matumizi ya Kawaida imepungua kwa sababu ya

kupungua kwa ukomo wa bajeti *(ceiling)* ambao umeathiri sehemu kubwa ya Bajeti ya Serikali.

3.5 Bajeti ya Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2026/2027, Fungu 58– Wizara ya Nishati inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Sh. 2,462,364,836, 000** kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo. Kati ya Fedha hizo, **Sh. 1,602,449,735,000** ni Fedha za Ndani, sawa na **asilimia 65.07** na **Sh. 859,915,101,000** ni Fedha za Nje, sawa na **asilimia 34.9** ya bajeti iliyotengwa.

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 imeongezeka kwa Shilingi **575,851,615,000** sawa na wastani wa **asilimia 30.5** ukilinganisha na Bajeti ya **Sh. 1,886,513,219,000** katika Mwaka wa Fedha 2025/2026.

Ongezeko hilo linajionyesha katika Kielelezo Na. 8.

Kielelezo 8: Ulinganisho wa Bajeti ya Miradi ya Maendeleo kati ya Mwaka wa Fedha 2025/2026 na mwaka wa Fedha 2026/2027

MIRADI YA MAENDELEO	BAJETI YA MWAKA 2025/2026	BAJETI YA MWAKA 2026/2027	TOFAUTI (TZS)	TOFAUTI (%)
FEDHA ZA NDANI	1,466,020,274,000	1,602,449,733,000	136,429,459,000	+35.44%
FEDHA ZA NJE	420,492,945,000	859,915,101,000	439,422,156,000	+51.1%
JUMLA	**1,886.513,219,000**	**2,462,364,836,000**	**575,851,615,000**	**30.5%**

Chanzo: *Randama ya Fungu 58 na Usanifu wa Kamati*

Mheshimiwa Spika, Bajeti ya Maendeleomeongezeka kwa fedha za ndani na fedha za nje. Hivyo ni ushauri wa Kamati kwa Wizara na Serikali kuhakiisha kwamba miradi inayoenda kutekelezwa inaenda kuleta Tija na maendeleo ya wananchi wa Tanzania,kwakuwa fedha za ndani zilizotengwa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi hiyo zinatokana na kodi za wananchi.

SEHEMU YA NNE

4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

4.1 Maoni ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kamati inaipongeza Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan** kwa kuendelea kutoa fedha hasa ndani katika kutekeleza majukumu ya **Fungu 58 – Wizara ya Nishati**, hususan katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, kwa muktadha huo, na kwa kuthamini mtaji wa fedha za maendeleo unaotokana na kodi za wananchi, Kamati inaishauri Serikali kufanya yafuatayo: -

a) Kuongeza ufanisi na ubunifu katika utendaji kazi wa wizara na taasisi zake ambao utakaochochea kuboresha huduma zinazohusiana na Sekta ya Nishati nchini, kwa kuwa sekta hiyo ni miongoni mwa vichocheo muhimu kwa maendeleo ya uchumi wa Wananchi na Taifa letu.

b) Kubuni vyanzo vipya vya ukusanyaji wa maduhuli ya Wizara ya Nishati,ambavyo vitaiwezesha Wizara na Serikali kujiongezea mapato na hivyo kuendelea kutenga fedha nyingi za ndani kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

c) Serikali ihakikishe kwamba, huduma zinazotolewa na taasisi zake, zinakuwa bora ili kukidhi matarajio ya wadau wa sekta ya nishati; na

d) Kusimamia kikamilifu utekelezaji wa miradi yake yote ili iweze kuakisi viwango bora, uendelevu *(sustainability)* na kuwepo kwa thamani ya fedha *(value for money)*.

Mheshimiwa Spika, aidha Kamati inaishauri Wizara kuzisimamia taasisi zake kwa ukaribu zaidi ili kuhakikisha kwamba zinatekeleza majukumu yake kwa ufanisi. Kamati inaamini kwamba, usimamizi madhubuti utasaidia taasisi hizo kuweza kujiendesha bila kutegemea ruzuku kutoka Serikalini na wakati huo huo zitaongeza tija na hatimaye kuboresha huduma na upatikanaji wa Nishati nchini.

4.2 Maoni Mahsusi

4.2.1 Kipaumbele kwa upatikanaji wa Nishati Vijijini

Mheshimiwa Spika Kamati inaipongeza Wizara na Serikali kupitia REA kwa kuwezesha upatikanaji wa Nishati ya umeme hadi vijijini. Hali hii itasaidia kuongeza kasi ya uzalishaji na ukuaji wa maendeleo nchini.

Mheshimiwa Spika,Pamoja na pongezi hizo bado Kamati inaendelea kuishauri Serikali kuhakikisha kwamba umeme unaopelekwa maeneo ya vijijini unafika hadi kwenye shughuli kuu za uzalishaji za maeneo ya vijijini kama Kilimo na ufugaji

Mheshimiwa Spika, Kamati inaendelea kushauri kwamba upatikanaji wa Nishati Vijijini uendane na juhudi za makusudi za kuboresha miundombinu ikiwemo kutenga bajeti ya matengenezo ya mara kwa mara, na ya haraka pale miundombinu ikiwemo transforma zinapoathiriwa na majanga ya asili.

4.2.2 Gharama na Upatikanaji wa Nishati kwa Wananchi.

Mheshimiwa Spika,Licha ya juhudi kubwa zinazofanywa na serikali katika kusambaza na kuchochea matumizi ya nishati safi kwa wananchi bado kumekuwa na changamoto ya upatikanaji wa Nishati hiyo na gharama pia.

Mheshimiwa Spika,Kamati imebaini kwamba vituo au mawakala wa kusambaza nishati safi nchini hawajenea maeneo ya vijijini hivyo hali hiyo huongeza gharama za usafiri kwa wananchi ambao wengi vipato vyao ni vya chini.

Mheshimiwa Spika,Kamati inaishauri Serikali kuhakikisha kwamba inasambaza mawakala hadi maeneo ya vijijini ili kuwezesha upatikanaji rahisi wa nishati na kuondoa gharama za usafirishaji. Utekelezaji huo utachangia kwa kiasi kikubwa kuenea na matumizi ya nishati safi nchini.

4.2.3 Shirika la maendeleo ya Petroli Tanzania (TPDC)

Mheshimiwa Spika, Kamati inatambua jitihada za Serikali kupitia TPDC Katika ujenzi wa bomba la kusafirishia gesi asilia kutoka kinyerezi hadi Chalinze.Ni ushauri wa Kamati kuhakikisha kwamba Serikali iharakishe ujenzi wa bomba hilo ili kurahisisha upatikanaji wa gesi asilia nchini ili kuendana na mkakati wa Kitaifa wa matumizi ya nishati safi ikiwemo gesi asilia.Hivyo Kamati inaishauri Serikali kwenye mambo yafuatayo:-

a) Serikali ihakikishe kwamba inaharakisha ujenzi wa vituo vya gesi asilia iliyoshindiliwa(CNG) kwenye mikoa mbalimbali kwa kuanzia na mikoa iliyopewa kipaumbele ambayo ni Morogoro,Dodoma,Arusha na Mwanza.
b) Serikali kupitia TPDC isimamie kikamilifu utekelezaji wa miradi gesi asilia kwa ufanisi ili kuimarisha upatikanaji wa nishati ya uhakika ambayo itaweza kuchangia na kukuza uchumi wa wananchi,viwanda na Taifa kwa ujumla.
c) Serikali kupitia TPDC kuongeza kipaumbele pia kwenye miradi ya usambazaji wa gesi asilia nchini.
d) Serikali ihakikishe kwamba mazungumzo baina ya Wawekezaji wa mradi wa LNG Lindi

yanakamilika mapema iwezekanavyo ili kuwezesha mradi huo kuanza kutekelezwa.

Mheshimiwa Spika, sambamba na hayo yote Kamati inaishauri Serikali kuhamasisha ushiriki wa sekta binafsi katika miradi ya usambazaji wa gesi asilia, kwa kuwa miradi hiyo ni miongoni mwa miradi mikubwa ya kimkakati itakayoongeza matumizi ya gesi katika uzalishaji wa umeme, matumizi majumbani na viwandani.

4.2.4 Mradi wa Gridi Imara

Mheshimiwa spika,pamoja na juhudi za serikali za kuboresha gridi ya Taifa kupitia mradi gridi Imara bado Kamati inaendelea kuishauri Serikali kuhakikisha kwamba inaboresha miundombinu ya kusafirisha umeme ikiwemo njia ya Chalinze-Dodoma,Chalinze-Kinyerezi-Mkuranga na Chalinze-Segera Tanga ili kuwezesha umeme wote unaozalishwa na bwawa la Mwalimu Nyerere uweze kutumika ipasavyo katika maeneo yote nchini**.**

4.2.5 Hali ya Upatikanaji wa mafuta na kupanda bei ya gharama za mafuta nchini mwezi Aprili 2026

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza juhudi zinazofanywa na Serikali kwa hatua ambazo inazichukua kutafuta suluhu ya upatikanaji wa mafuta nchini na kwa bei ambayo ni himilivu kwa wananchi Katika kipindi hiki cha kupanda kwa bei ya mafuta katika soko la Dunia kulikosababishwa

na vita kati ya Marekani na mshirika wake Israel dhidi ya Iran.

Mheshimiwa Spika,kupitia vikao tulivyokaa tarehe 2 na tarehe 8 Aprili mwaka 2026 kwa maelekezo yako, Kamati pamoja na taarifa kuhusu mwenendo wa upatikanaji wa mafuta nchini na bei ya bidhaa za mafuta.Taarifa hiyo ilifafanua uamuzi wa Serikali kuhusu TPDC kupewa jukumu la kuagiza mafuta,kwa Kipindi hiki cha dharula**.**

Mheshimiwa Spika,Kamati ilifafanuliwa kwamba TPDC imeingia makubaliano na supplier ya kuuziwa mafuta kwa muda wa miezi mitatu (Mei hadi Julai 2026) kwa premium ile ile waliyokubaliana, hivyo TPDC haitaathirika na kupanda kwa premiums katika kipindi chote cha mkataba. Aidha, kwa mujibu ya Mkataba huo, TPDC ina nafasi ya kujadiliana na Msambazaji (Supplier) huyo endapo premium itashuka ili kuleta unafuu kwa mlaji wa bidhaa za petroli.

Mheshimiwa Spika, Serikali ilieleza Kamati kwamba uamuzi huo ni kwa mujibu wa Sheria. Sheria imeruhusu utaratibu mbadala wa kununua mafuta katika kipindi cha dharura kupitia kifungu cha 5(1) na 181 ikisomwa pamoja na Kanuni ya 4A. (2) ya Kanuni za Uagizaji wa Mafuta kwa Pamoja za mwaka 2017 pamoja na Marekebisho yake ya mwaka 2024. Vifungu hivi vinampa Mamlaka Waziri

anayesimamia masuala ya nishati kuweka utaratibu mbadala wa kununua mafuta nje ya mfumo wa ununuzi wa mafuta kwa pamoja ili kuhakikisha nchi inakuwa na mafuta ya kutosha.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya Serikali iliihakikishia Kamati kwamba Kiwango cha mafuta kinachotarajiwa kuingia nchini kitaendana na mahitaji halisi yatakayowasilishwa na Wauzaji wa Jumla (OMC) kupitia Uratibu wa Mfumo wa Uagizaji wa Mafuta kwa Pamoj na kwamba mafuta yatapatikana kwa muda wote.

Aidha Kamati iliridhishwa na utaratibu wa kushindanisha makampuni 11ambayo yalishindanishwa na PBPA (4) na TPDC (7) na hatimaye kumpata mzabauni ambaye bei zake ni nafuu na atakuwa na jukumu hilo kwa miezi mitatu(3). Licha ya jitihada hizo zinazofanywa na Serikali katika kutatua changamoto hii Kamati ina Ushauri ufuatao;

a) Kusimamia kikamilifu utekelezaji wa hatua za muda mrefu ambazo zinalenga kutatua upatikanji wa mafuta nchini kwa wakati huu na kwa siku za baadae kupitia utafiti wa mafuta unaoendelea katika kituo cha *Eyasi Wembele*
b) Serikali iangalie uwezekano wa kufanya uhamisho wa fedha kati ya mafungu (Reallocation between votes) za matumizi ya kawaida zinazoonekana kuwa na

fedha, na kuzielekeza fedha hizo katika ruzuku ya mafuta kwa lengo la kudhibiti kupanda kwa bei.

c) Serikali iangalie uwezekano wa kutoa ruzuku kwenye mafuta,ambayo itasaidia kutoa afueni kwenye gharama za bidhaa za mafuta nchini kwa kipindi hiki cha miezi mitatu(3) huku ikiendelea kufanya tathmini juu ya athari za vita inayoendelea,juu ya mwenendo wa upatikanaji na bei za mafuta.

d) Serikali kwa kushirikiana na sekta binafsi iharakishe utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa matenki ya kuhifadhi mafuta (strategic oil reserve).

Mheshimiwa Spika,nichukuwe fursa hii pia kukupongeza wewe binafsi kwa juhudi na Ushauri ambao umekuwa ukiutoa kwa Kamati.Hali hiyo imesaidia Kamati katika kutekeleza jukumu ulilotupa la kufanya tahmini na kutoa mapendekezo na ushauri kwa Serikali juu ya namna gani au hatua zipi zinaweza kuchukuliwa ili kunusuru wananchi wa Tanzania na changamoto hii ya kupanda kwa bei ya mafuta nchini.

SEHEMU YA TANO

5.0 HITIMISHO

5.1 Shukrani

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya kipekee naendelea kukushukuru wewe binafsi kwa kuendelea kuliongoza vyema Bunge letu na kwa maelekezo yako ambayo yamekuwa msaada mkubwa katika uendeshaji bora wa shughuli za kila za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini. Aidha, namshukuru Naibu Spika, Mhe. Daniel Barran Sirro (Mb.) kwa namna anavyokusaidia kutekeleza majukumu yako, pamoja na Wenyeviti wa Bunge kwa kukusaidia kuendesha Vikao vya Bunge.

Mheshimiwa Spika, kwa moyo wa dhati kabisa, niwashukuru sana Wajumbe wote wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Nishati na Madini ambao wamekuwa mstari wa mbele katika kuendelea kuisimamia Wizara ya Nishati pamoja na taasisi zilizo chini yake. Maoni, ushauri na mapendekezo yao vina mchango mkubwa katika kuboresha utendaji wa Serikali. Naomba niwatambue Wajumbe hao ili majina yao yaingie katika Kumbukumbu za Taarifa Rasmi za Bunge

(Hansard) kama ifuatavyo: -

1. Mhe. Subira Khamis Mgalu, Mb. – **Mwenyekiti**
2. Mhe. Simon Songe Lusengekile, Mb. - **M/Mwenyekiti**
3. Mhe. Agustino Philipo Mulugo, Mb.
4. Mhe. Joseph Kasheku Msukuma, Mb.
5. Mhe. Jonas William Mbunda, Mb.
6. Mhe. Aisha Msantu Mduyah, Mb.
7. Mhe. Mariam Anzuruni Mungula, Mb.
8. Mhe. Abuu Jumaa Hamoud, Mb.
9. Mhe. Nassor Said Nassor, Mb.
10. Mhe. Lulu Guyo Mwacha, Mb.
11. Mhe. Kija Limbu Ntemi, Mb.
12. Mhe. Esther Lukago Midimu, Mb.
13. Mhe. Sandali Chilombe Fadhili, Mb.
14. Mhe. Ussi Salum Pondeza, Mb.
15. Mhe. Paul Kapalata Neto, Mb.
16. Mhe. Ali Khalil Mirza, Mb.
17. Mhe. Jacqueline Chrisant Mzindakaya, Mb.
18. Mhe. Eng. Amos William Maganga, Mb.
19. Mhe. Eng. Chacha Mwita Wambura, Mb.
20. Mhe. Dotto Jasson Bahemu, Mb.
21. Mhe. Halima Abdallah Bulembo, Mb.
22. Mhe. Sylvia Francis Sigula, Mb.
23. Mhe.Godwin Oloyce Mollel,Mb.
24. Mhe. Samira Khalfan Amour, Mb

Mheshimiwa Spika, naomba nitumie fursa hii kumshukuru sana Waziri wa Nishati, Mhe. Deogratius John Ndejembi , (Mb) kwa ushirikiano ambao ameipatia Kamati katika kipindi chote cha Utekelezaji wa Majukumu ya Kamati akisaidiwa na Naibu Waziri wa Nishati , Mhe. Salome Wycliffe Makamba (Mb). Aidha niwashukuru watendaji wote wa Wizara ya Nishati pamoja na taasisi zake chini ya uongozi wa Makatibu wakuu wa Wizara ya Nishati ambao ni Mhandisi Felchemi Jossom Mramba,Katibu Mkuu Wizara ya Nishati anayeshughulikia Umeme na Nishati jadidifu na Katibu Mkuu Dkt. James Peter Mataragio ambaye anashughulikia mafuta na gesi asilia . Kamati inatambua mchango wa watendaji hao katika maendeleo ya Sekta ya nishati, na inaendelea kuwatia moyo kwamba wafanye kazi kwa bidii.

Mheshimiwa Spika, mwisho lakini sio kwa umuhimu, nawashukuru sana watendaji wote wa Ofisi ya Bunge chini ya uongozi wa Katibu wa Bunge, Wakili Baraka Leornard Idelphonce kwa kuisaidia Kamati kutekeleza majukumu yake hadi kukamilika kwa Taarifa hii.

5.2 Msimamo wa Kamati Kuhusu Hoja

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, naomba Bunge lako likubali kupokea na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fungu 58 – Wizara ya Nishati

kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha na ninaunga mkono hoja.

Subira Kamis Mgalu, Mb.
MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA NISHATI NA MADINI

22 Aprili, 2026